

MUNKUPPRORET

— KVINNLIGA MUNKAR UTMANAR THAILANDS RELIGIÖSA LEDARE

Buddha själv gjorde både manliga och kvinnliga följare till munkar. I Thailand i dag är dock religionen en massivt patriarkal bastion. Men efter att flera manliga munkar använt **allmosor** till lyxkonsumtion växer nu en rörelse som trotsar hot från landets religiösa råd.

– De kallar mig **feminist**. Det gör mig bara ännu gladare, säger den kvinnliga munken Dhammananda, 74, som leder kampen för att kvinnor ska få bli munkar i Thailand.

AV JOHAN AUGUSTIN FOTO JONAS GRATZER

Det är gryning och klockan har just passerat fem när gonggongen ljuder. Det enformiga ljudet blandas med skallen från hundarna som vaktar Songdhammakalyani Bhikkhuni arama – ett buddistiskt kloster för kvinnliga munkar och noviser som ligger längs en av motorvägarna som leder ut från Bangkok. Från den thailändska huvudstadens centrum tar det beroende på trafiken en, ibland två timmar, att ta sig hit genom det gyttor av låga hus som utgör denna sydostasiatiska megastad.

Det är fortfarande mörkt ute när tre av klostrets sammanlagt fjorton kvinnor går ut genom porten. Under månens ljus påminner kvinnorna med sina rakade huvuden och orangefärgade tyger om vålnader. I rask takt promenerar de på led genom små gränder för att ta emot allmosor från lokalbefolkningen. Bakom dem går två assistenter med en liten vagn att lägga gåvorna på.

Medan de går är munkarna tysta, men när de kommer fram till ett matstånd där några män sitter och äter en tidig frukost så börjar de ganska högljutt recitera buddistiska böner. Föreståndaren, en äldre kvinna, räcker munkarna vattenflaskor och mat i plastpåsar, samtidigt som hon slevlar upp ris i de aluminiumskålar som de tre har med sig. Kvinnan knäböjer och mumlar en egen bön framför de tre som fortsätter recitera sina ramsor. Några av matgästerna ser på med ifrågasättande blickar. I dagens Thailand är kvinnliga munkar en ovanlig syn.

Men en förändring kan vara på gång. Efter flera skandaler där manliga munkar avslöjats använda donerade allmosor till lyx, sprit och droger är de fjorton kvinnorna i klostret utanför Bangkok del av en rörelse som nu trotsar det manliga religiösa patriarkatet.

Tillsammans har omkring 300 thailändska kvinnor bildat en alternativ munkorder med egna kloster. De är försvinnande få jämfört med landets omkring 300 000 manliga munkarna. Men samtidigt som stora delar av den manligt styrda buddismen håller på att tappa sin maktposition

får bhikkhunier, de kvinnliga munkarna, allt fler följare.

Kvinnorna motarbetas dock av Sanghan, ett religiöst råd av tjugo framstående munkar, som menar att buddismens lära inte tillåter kvinnor att bli munkar. Rådet har utfärdat en nationell varning och hotat straffa de manliga munkar som ordinerar kvinnor till munkar.

Inne på Songdhammakalyani bhikkhuni arama tar Dhammananda hoten med ro. Hon är 74 år och var professor vid ett av Bangkoks ledande universitet, en gift trebarnsmor innan hon blev djupt religiös.

– Varför vara allvarlig när man kan ha roligt? Skratt förlänger livet, säger Dhammananda, vars namn betyder glädje på pali, buddismens äldsta källspråk.

Nu har solen hunnit upp och det har blivit dallrande hett. Vi slår oss ner på några plaststolar i skuggan på klostrets innergård. Dhammananda berättar att det var hennes mamma som startade klostret, och att hon själv reste till Sri Lanka 2003 för att bli ordinerad till munk. Hon beskriver Buddha som den förste feministen.

– Han ordinerade ju själv den första bhikkhunin, kvinnan som blev munk, påpekar Dhammananda.

Hon anser att landets religiösa råd Sanghan misstolkar Buddhas lära.

– De borde läsa de buddistiska texterna noggrannare. De hoppar över styckena som handlar om ordinerar av kvinnor till munkar. De läser bara vad som passar dem, säger Dhammananda.

Samtidigt har flera manliga munkar ertappats med att missbruka de donationer på flera miljarder dollar som Thailands mer än 30 000 buddistkloster tar emot varje år. Stora summor pengar har försvunnit, och rapporter om mord och övergrepp mot barn har florerat tillsammans med uppgifter om munkar som har kraschat lyxbilar, shoppat lyxmärken, flugit privata jetplan och festat med alkohol och andra droger. Skandaler som sticker många i ögonen i ett land där munkar som svurit att leva återhållsamma liv är vördade och har egna sittplatser på tunnelbanan i Bangkok och särskilda prioriterade avdelningar på flygplatser, där de även får gå före i köer.

På sistone har militärjuntan som styr Thailand sedan en kupp 2014 gripit en rad framstående munkar. Men Dhammananda är ändå starkt kritisk mot hur det religiösa rådet har hanterat skandalerna.

– De bryr sig inte. Munkars roll är att hjälpa människor, inte att vara materialistiska och gå före i vip-köer på flygplatser.

Det religiösa rådet får även motsvarande omkring 1,5 miljarder kronor årligen från

KLOSTRET Songdhammakalyani bhikkhuni arama består av flera byggnader och ligger i utkanten av Bangkok.

”DE RELIGIÖSA LEDARNA BORDE LÄSA DE BUDDISTISKA TEXTERNA NOGGRANNARE. DE HOPPAR ÖVER STYCKENA SOM HANDLAR OM ORDINERING AV **KVINNOR** TILL MUNKAR.”

KARISMATISK Dhammananda var programledare på thailändsk tv innan hon blev munk. Nu föreläser hon ofta, både för templets noviser och intresserade utifrån.

PIONJÄR Dhammananda är
Thailands första kvinnliga munk.

”JAG KOM TILL EN **VÄNDPUNKT**. JAG ARBETADE
PÅ **TV** OCH EN DAG PASSERADE JAG EN **SPEGEL**.
JAG SÅG MIG SJÄLV OCH FRÅGADE: 'HUR LÄNGE
SKA JAG HÅLLA PÅ MED DETTA?'”

STORSTÄDNING Munkarna städar och under-
håller klosterbyggnaderna och parken utanför.

den thailändska staten. Skattepengar som bland annat används till att finansiera flera buddistiska universitet där manliga munkar utbildas.

– Nu förstår du varför de buddistiska universiteten är så vackra. Det är mycket korruption involverat i den mansdominerade världen som utgör Sanghan och regeringen.

Dhammananda suckar. Som alla thailändska buddistiska munkar, både manliga och kvinnliga, har hon rakat huvud och är klädd i det orange tygsjoket som är löst virat kring kroppen.

– Mer pengar och mer makt leder till mer korruption. Nyckelordet är samvete. Men vårt samhälle har ingen erfarenhet av att värdera eller fostra samvetet. Vi lever i ett mäktigt patriarkalt system som objektifierar kvinnor och där jag blir anklagad för att ta in västerländska vanor som förstör vår kultur. De kallar mig feminist!

Det gör mig bara ännu gladare, skrattar Dhammananda.

Varför är motståndet mot kvinnliga munkar så starkt?

– Okunskap. En person med kunskap har inget att frukta. Männerna i Sanghan, det religiösa rådet, är rädda. De saknar kunskap om världen, de pratar inte engelska och är rädda för att tappa makten, säger Dhammananda.

Vad säger den internationellt så hyllade buddistiske ledaren Dalai Lama om korruptionen och maktkampen inom den thailändska buddismen?

– Tidigare ville han att samtliga ledarmunkar inom den tibetanska buddismen skulle acceptera ordination av kvinnor till munkar. Men det skedde aldrig, säger Dhammananda.

Enligt henne har Dalai Lama inte visat intresse för att kvinnor ska få bli munkar sedan 2007.

– Nu är det upp till oss. Vill vi nå dit, får vi lyckas på egen hand!

För att bli munk krävs bland annat att man blir vegetarian och att man lever i celibat. För att följa sin övertygelse var Dhammananda tvungen att skilja sig från sin man, fadern till deras tre numera vuxna söner. Hon övergav också sin akademiska karriär och jobbet som programledare för ett buddistiskt samtalsprogram på tv som hade gjort henne till ett välkänt ansikte i Thailand. Sin före detta man träffar hon inte längre, men sönerna kommer hit till klostret på besök tillsammans med barnbarnen.

– Livet kom till en vändpunkt. Jag arbetade på tv och en dag passerade jag en spegel. Jag såg mig själv och frågade mig själv: ”Hur länge ska jag hålla på med detta?”

Trots sina 74 år arbetar Dhammananda

”DET FINNS FÖR OCH NACKDELAR MED REGLERNA. DE SKA RESPEKTERAS, MEN DU MÅSTE ÄLSKA DIG SJÄLV OCKSÅ. JAG SHOPPAR IBLAND.”

TIGGARSTRÅT Tre noviser från klostret går ut och ber sina grannar om mat och vatten.

långa dagar. Hemma i klostret leder hon träningen för blivande bhikkhunnier, ordinerar noviser och har kurser och föreläsningar för dem som vill veta mer om buddismen. Dessutom resor hon ofta utomlands för att arbeta för att kvinnor ska kunna bli munkar även i andra asiatiska länder som Indonesien, Nepal och Vietnam.

Till de regler munkarna måste följa hör att man ska leva spartanskt och bara äta två mål mat om dagen. Dhammananda erkänner att hon inte alltid följer allt till punkt och pricka. Särskilt när hon är på konferens utomlands händer det att hon äter oftare.

– Det finns för- och nackdelar med reglerna. De ska respekteras, men du måste älska dig själv också.

Att köpa kläder för nöjes skull är heller inte något som munkar egentligen ska ägna sig åt.

– Jag shoppar ibland, säger Dhammananda och ler lite vagt.

Och regeln om strikt celibat?

– Att avstå från sexuella handlingar är ett måste för både manliga och kvinnliga munkar. Om regeln bryts fräntas personen munktiteln, säger hon.

Så alla munkar lever verkligen i celibat?

– På papperet ja, men verkligheten ser annorlunda ut.

Det har blivit eftermiddag och dags för gemensam recitation av buddistiska texter. I ett tempel samlas alla fjorton kvinnor, åtta av dem är munkar och sex är noviser. De sitter på golvet, placerade framför en flera meter hög och knallblå buddastaty. De upprepar verser de kan utantill och verkar helt omedvetna om trafiken som dånar förbi på motorvägen alldeles utanför.

Efter ceremonin träffar vi Dhammavanna, som berättar att hon bott i klostret i tretton år. I sitt tidigare liv arbetade hon som reporter på en tidning i Bangkok. Hon var redan utövande buddist och gick på en av Dhammanandas föreläsningar.

– Det var då som jag bestämde mig för

att bli munk. Jag ville tillhöra något större, säger hon.

Hennes familj och vänner är förstående och kommer hit och hälsar på. Men från resten av samhället upplever hon fördomar.

– Hälften accepterar mig, andra hälften gör det inte, säger hon.

När hon ska använda allmänna toaletter händer det att människor hänvisar henne till männens avdelning.

– De tycker jag ser ut som en man.

Sedan hon blev munk 2001 har Dhammavanna inte arbetat utanför klostret utan helt dedikerat sig åt uppgifterna som är tillskrivna bhikkhuner. Förutom att medi-

tera och recitera böner erbjuder de andlig rådgivning till människor som söker sig hit. De besöker också intagna på ett fängelse i närheten och håller templet och den lilla parken utanför rent och prydligt.

Dhammaparipunna, 55, är fortfarande samaneri, en av klostrets sex noviser. Även hon har tidigare arbetat på universitet, som lärare. Nu skriver Dhammaparipunna spirituella artiklar för buddistiska tidskrifter som templet ger ut. Hon har slagit ner på arbetstakten och minskat i vikt sedan hon blev vegetarian och bara äter två gånger om dagen – frukost och lunch.

Tidigare älskade hon stora saftiga bif-

far. Nu tycker hon att hon äter maten på ett mer medvetet sätt, tuggar och känner efter. Vad smakar maten, vad innehåller den?

Hennes syster köper schampo till henne, "hårbotten blir torr av tvål". Allt annat är överflödigt enligt Dhammaparipunna.

– Egentligen behöver vi ingenting. Jag har gett bort alla mina ägodelar. Det handlar om att inte fästa sig vid saker, säger hon.

Meditera, recitera, gå, äta. Allt görs med fullt fokus.

– Först då kan du leva i nuet och utföra medvetna handlingar, säger Dhammaparipunna. **F**

BÖN Munkarna ber och mediterar minst två gånger om dagen.

BUDDHA OCH KVINNORNA

- Buddismen uppstod i nuvarande norra Indien omkring 300–500 talet f. Kr. Kvinnor var redan från början anhängare till Buddha – som instiftade en kvinnlig sangha (religiöst råd) jämte den manliga och ordinerade kvinnor till munkar, bhikkhuner.
- Kvinnornas ställning försvagades dock vid 1000-talet då södra Indiens Choladynasti förstörde templet och dödade munkarna.
- Sedan dess har det inte funnits en fullständig ordinerad kvinnlig munkorden inom Theravada, som är den buddistiska inriktning som är starkast i Thailand. Huvudorsaken anses vara kvinnors underordnade ställning i det indiska samhället.
- Sedan slutet av 1990-talet har bhikkhuniordinationer dock återupptagits, för första gången på 700 år, i Sri Lanka men ännu inte i Thailand.

BUDDISMEN I THAILAND

- Buddismen är statsreligion i Thailand. 95 procent av de nästan 70 miljoner thailändarna är buddister.
- Det finns omkring 300 000 munkar i Thailand. 170 av dem är kvinnor, bhikkhuner, (plus ett hundratal kvinnliga noviser), resten manliga, bhikkhuer.
- Munkväsendet och de 30 000 buddistiska klostren kontrolleras av ett religiöst råd, sangha, som består av 20 munkar.
- Många unga thailändska män väljer att bli munk under en period, ibland bara några dagar, ibland några år. Ofta är de från fattiga familjer och vill bli munkar i hopp om pengar och högre status.